

Ginfo

Ediziun

1 / 2020

Cuntegn

- 02 **Finanzas communalas 2018**
- 03-05 Evaluaziun MAC2
- 06-08 Indicatur da finanzas MAC2
- 08-09 Pes da taglia / retgavs fiscals
- 10 Investiziuns bruttas / grad d'atgna finanziaziun
- 11 **Refurma da vischnancas - votaziuns davart fusiuns**
In pau statistica
Recumandaziun d'emetter attests da l'abilitad d'agir tras la APUC GR
Tscherna da la procedura en connex cun concorrenza da planisaziun - infurmaziun dal DCTS
Preavis midada d'adressa

Agiuntas

- Indicatur da finanzas da las vischnancas grischunas 2018
- Recumandaziun dal APUC GR
- Infurmaziun dal DCTS

Uffizi da vischnancas
Grabenstrasse 1
7001 Cuira

Tel. 081 257 23 91
www.afg.gr.ch
E-Mail: info@afg.gr.ch

Finanzas communalas 2018

L'uffizi da vischnancas ha evaluà ils quints annuals 2018 da las 108 vischnancas da quella giada. Quai che dat en egl: Las vischnancas grischunas han gè er l'onn 2018 ina situaziun finanziaria fitg solida. Il svilup positiv dals onns precedents ha cuntinuà per fortuna.

L'onn 2018 han fatg mo pli 4 vischnancas (Alvra; Valragn, Nufenen e Spleia) lur quint annual tenor MAC1. Questas vischnancas na represchentan betg dal tuttafatg 1 pertschient da la populaziun chantunala, da quel pertschient importa Alvra stgars 70 pertschient. Per quest motiv vegni desistì da comentar separadamain ils indicaturs da finanzas da las vischnancas cun MAC1 en questa Ginfo. Las ulteriuras 104 vischnancas han serrà il quint annual tenor MAC2.

Fin il pli tard la fin da settember da l'onn suandant inoltreschan las vischnancas sin via electronica lur quints annuals approvads al chantun. L'uffizi da vischnancas (UV) registrescha ils quints annuals ed evaluescha quels statisticamain per mintga vischnanca, mintgamai tenor criteris standardisads per tut la Svizra.

Sin la pagina d'internet www.afg.gr.ch > *Rumantsch* > *Vischnancas publitgescha* il UV la statistica da finanzas.

La glista agiuntada cuntegna ils indicaturs da finanzas 2018 da tut las vischnancas dal Grischun. Questas infurmaziuns dattan in emprim maletg da la situaziun finanziaria da mintga vischnanca. Per in giudicament cumplessiv d'ina situaziun finanziaria communal ston dentant vegnir resguardads ulteriurs facturs (analisa specifica e svilup dals indicaturs da finanzas, evaluaziun detagliada dal quint annual, stadi da l'infrastructura existenta, basegn d'investiziun futur e.u.v.).

Evaluaziun MAC2

Quint economic 2018

95	vischnancas cun in surpli dal retgav	total	105,7	miu. francs
13	da quellas cun amortisaziuns supplementaras	total	7,5	miu. francs
Atgna finanziaziun per abitanta / abitant		∅	1'495	francs

L'onn 2018 serran 95 da 104 vischnancas lur quint annual cun in surpli dal retgav. Da questas vischnancas han 13 fatg amortisaziuns supplementaras motivadas da la politica da finanzas. L'atgna finanziaziun mesauna per abitanta u abitant è cun 1'495 francs cleramain sur la valor da l'onn precedent da 1'378 francs. L'onn 2018 preschantan duas vischnancas (Flearda e Tschappina) in'atgna finanziaziun negativa.

Quint d'investiziun 2018

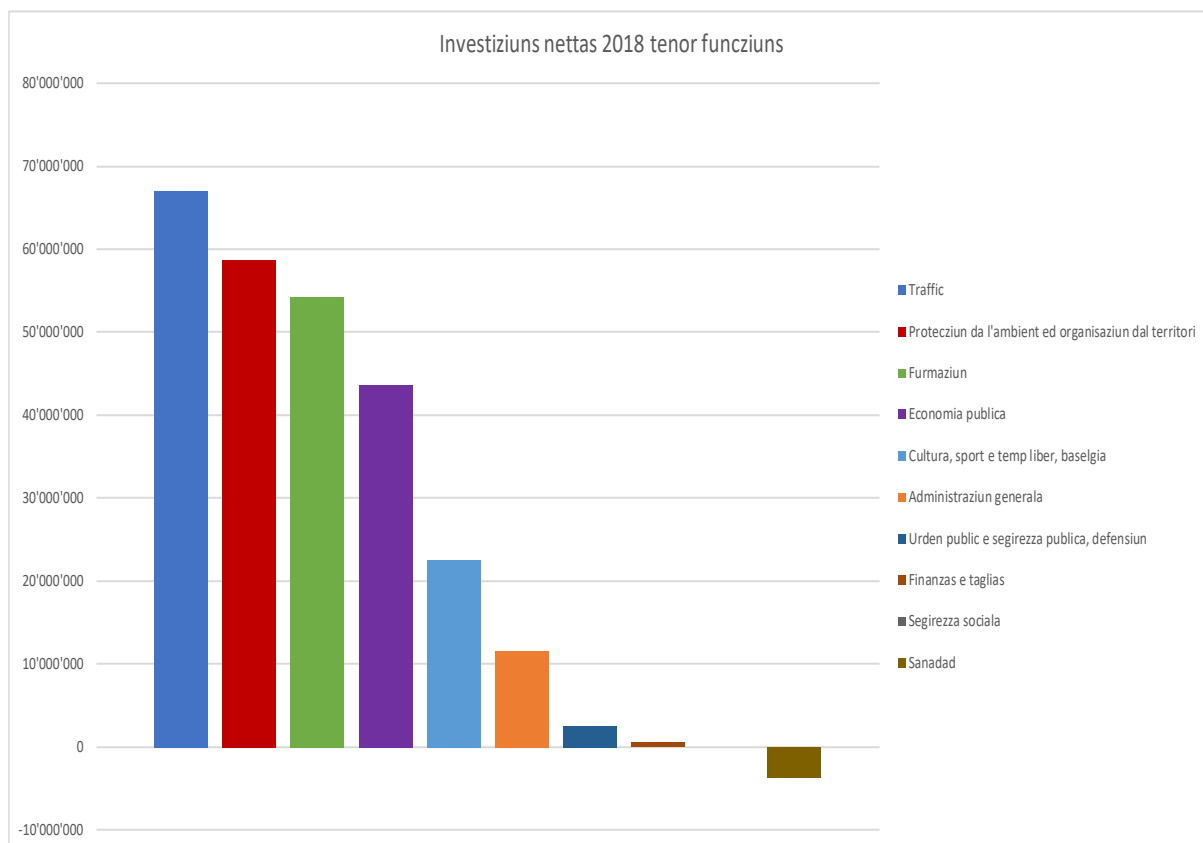
Expensas d'investiziun	total	366,3	miu. francs
Entradas d'investiziun	total	109,3	miu. francs
Investiziuns nettas	total	257,0	miu. francs
Investiziuns nettas per abitanta / abitant	∅	1'308	francs

Pervia da las investiziuns bruttas ch'èn cleramain pli autas, sa chattan las investiziuns nettas per abitanta u abitant er l'onn 2018 cun 1'308 francs cleramain sur la valor da l'onn precedent da 991 francs. Tuttina tanscha l'atgna finanziaziun mesauna per abitanta u abitant da 1'495 francs senza problems per finanziair las investiziuns nettas mesaunas per persuna da 1'308 francs.

Investiziuns nettas tenor funcziuns

Da las investiziuns nettas da 257 miu. francs pertutgan circa 86 pertschient ils quatter secturs: traffic (26 pertschient; exempel: vias communalas), protezzion da l'ambient ed organisaziun dal territori (22 pertschient; exempel provediment d'aua ed allontanament da l'aua persa), furmaziun (21 pertschient; exempel: immobiglias da scola) sco er economia publica (17 pertschient; exempel: infrastruttura turistica).

Evaluaziun MAC2

En il sector da la segirezza sociala n'ha nagina vischnanca gi' expensas u entradas d'investiziun. En il sector da la sanadad resulta tut en tut in surpli d'entradas. Las investiziuns nettas per la sanadad (-3,8 miu. francs) derivan per gronda part da la vischnanca da Tavau (-4,0 miu. francs da la restituziun anticipada da l'emprest tras il Center da geriatria Guggerbach).

Bilantscha per ils 31 da december 2018

Facultad finanziaria	total	2'506,1	miu. francs
Chapital ester	total	1'188,2	miu. francs
Facultad netta absoluta	total	1'317,9	miu. francs
Facultad netta per abitanta / abitant	Ø	6'707	francs

En cumparegliaziun cun l'onn precedent è la facultad netta s'augmentada per 480,1 miu. francs. Quai dependa per gronda part dal fatg, che 53 vischnancas han midà al MAC2 per l'onn 2018. Per abitanta u abitant è la facultad netta pia s'augmentada da 6'001 francs a 6'707 francs.

Bilantscha per ils 31 da december 2018	per abitanta / abitant	
Facultad finanziaia	12'754	francs
Facultad administrativa	7'884	francs
Total da las activas	20'638	francs
Chapital ester	6'047	francs
Agen chapital	14'591	francs
Obligaziuns envers finanziaziuns spezialas (FS)	2'491	francs
<i>FS provediment d'aua</i>	622	<i>francs</i>
<i>FS allontanament da l'aua persa</i>	1'029	<i>francs</i>
<i>FS gestiun da ruments</i>	161	<i>francs</i>
<i>FS energia</i>	149	<i>francs</i>
<i>FS auter</i>	530	<i>francs</i>
Fonds	553	francs
Prefinanziaziuns	668	francs
Surpli da bilantscha	10'879	francs
Total da las passivas	20'638	francs

La facultad finanziaia per abitanta u abitant è s'augmentada en cumparegliaziun cun l'onn precedent per 559 francs. Il chapital ester per abitanta u abitant è percenter sa reduci en cumparegliaziun cun l'onn precedent per 147 francs. Las obligaziuns envers las finanziaziuns spezialas èn s'augmentadas en cumparegliaziun cun l'onn precedent per 811 francs ed il surpli da bilantscha per 766 francs per abitanta u abitant.

Indicatur da finanzas MAC2

Il UV eruescha or dals quints annuals 2018 ils suandants set indicatur da finanzas. En cumparegliaziun cun il MAC1 sa mida la definiziun dals indicatur tar *la quota da l'indebitament brut* e tar *la quota da la grevizza da tschains*, entant che tar l'indicatur da finanzas *debit net* chaschunan las prescripziuns da valitaziun midadas.

Indicatur	Valur directiva		
Grad d'atgna finanziaziun en pertschient mussa en tge dimensiun che novas investiziuns pon vegnir finanziadas tras agens meds finanziais realisads	ideal > 100 %	bun / acceptabel 80 % fin 100 %	problematic < 80 %
Quota da l'atgna finanziaziun en pertschient caracterisescha la forza finanziaia e la libertad finanziaia	buna > 20 %	mesauna 10 % fin 20 %	flaivla < 10 %
Quota dal servetsch da chapital en pertschient mussa la chargia da las finanzas cun custs da chapital	minimala < 5 %	suportabla 5 % fin 15 %	gronda > 15 %
Quota da la grevizza da tschains en pertschient mussa la chargia da las finanzas cun custs da tschains	buna < 4 %	suffizienta 4 % fin 9 %	nauscha > 9 %
Quota da l'indebitament brut en pertschient è ina grondezza per giuditgar la situaziun d'indebitament	fitg buna < 50 %	buna / mesauna 50 % fin 150 %	nauscha / critica > 150 %
Quota d'investiziun en pertschient mussa l'activitad en il sector da las investiziuns	flaivla < 10 %	mesauna / ferma 10 % fin 30 %	fitg ferma > 30 %
Facultad netta per abitanta u abitant en francs serva sco indicatur per l'indebitament	minimal < 1'000 franchi	mesauna / gronda -1'000 fin -5'000	fitg gronda > -5'000 franchi

Las valurs medias da las vischnancas cun MAC2 èn stadas ils onns passads da princip bunas. Damai ch'il dumber da vischnancas che rapportan tenor MAC2 crescha ad in crescer, varieschan però ils indicatur da finanzas per gronda part pli fitg.

I fa senn da giuditgar ils indicatur da finanzas en ina cumparegliaziun da plirs onns. Er qua han las valurs medias da princip bunas valurs.

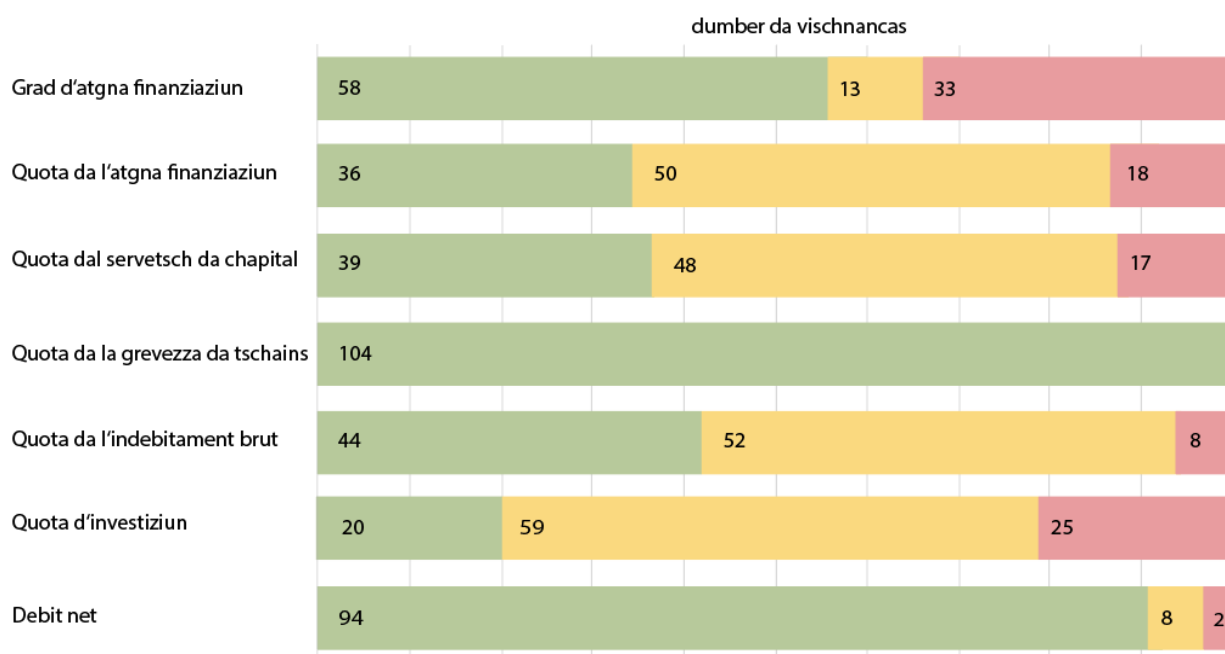
Indicatur da finanzas MAC2

Indicatur da finanzas - cumparegliaziun da plirs onns

Indicatur da finanzas	2015	2016	2017	2018
Grad d'atgna finanziaziun en pertschient	169,84	144,62	139,18	115,24
Quota da l'atgna finanziaziun en pertschient	17,48	18,72	19,07	18,84
Quota dal servetsch da chapital en pertschient	9,16	9,93	9,25	10,52
Quota da la grevazza da tschains en pertschient	0,86	0,80	0,74	0,36
Quota da l'indebitament brut en pertschient	85,89	77,76	79,39	68,93
Quota d'investiziun en pertschient	17,78	20,42	20,30	22,78
Debit net per abitanta u abitant en francs *	-5'799	-5'933	-6'001	-6'707
Dumber da vischnancas cun MAC2	21	30	51	104

* Cun MAC2 vegn cumprovà il debit net. Imports negativs signiftgan pia ina facultad netta.

Quints annuals 2018 tenor MAC2 - 104 vischnancas

Grad d'atgna finanziaziun

Cun 58 vischnancas realisescha pli che la mesadad da tut las vischnancas grischunas in grad d'atgna finanziaziun ideal da passa 100 pertschient. Questas vischnancas pon reducir lur debits resp. augmentar lur facultad. 46 vischnancas preschentan in grad d'atgna finanziaziun che chaschuna novs debits resp. ina reducziun da la facultad. En 33 da quellas vischnancas è il grad d'atgna finanziaziun en in sector problematic fin insufficient.

Quota da l'atgna finanziaziun

36 vischnancas preschentan ina buna quota da l'atgna finanziaziun da passa 20 pertschient. Percunter han 18 vischnancas ina quota da l'atgna finanziaziun flaivla.

Quota dal servetsch da chapital

En 39 vischnancas è la grevezza che resulta per las finanzas tras ils custs da chapital (amortisaziuns e tschains) pitschna. Percunter han 17 vischnancas ina gronda grevezza l'onn 2018. Il motiv per quai è cunzunt ils gronds custs d'amortisaziun en connex cun la midada al MAC2. La „facultad administrativa MAC1“ sto vegnir amortisada durant maximalmain 12 onns. Intginas vischnancas applicheschan ina durada d'amortisaziun pli curta. Quai chaschuna custs d'amortisaziun annuals pli gronds.

Quota da la grevezza da tschains

Tut las vischnancas preschentan ina quota da la grevezza da tschains ideala/pitschna. Ils tschains istoricain vinavant bass influenzeschan quest indicatur da finanzas en moda positiva.

Quota da l'indebitament brut

Tar 96 vischnancas è la quota da l'indebitament brut nunproblematica. 8 vischnancas preschentan l'onn 2018 ina quota da l'indebitament brut nauscha fin critica.

Quota d'investiziun

Tar 25 vischnancas inditgescha la quota d'investiziun in'activitad d'investiziun fitg ferma. Da l'autra part han 20 vischnancas in'activitad d'investiziun flaivla.

Debit net

Cun 94 vischnancas preschenta la gronda part da tut las vischnancas ina facultad netta resp. in flaivel indebitament net per abitanta u abitant. Mo 2 vischnancas han in indebitament net fitg ferm l'onn 2018.

Las suandantas explicaziuns sa refereschan a tut las 108 vischnancas grischunas:

Pes da taglia / retgavs fiscals

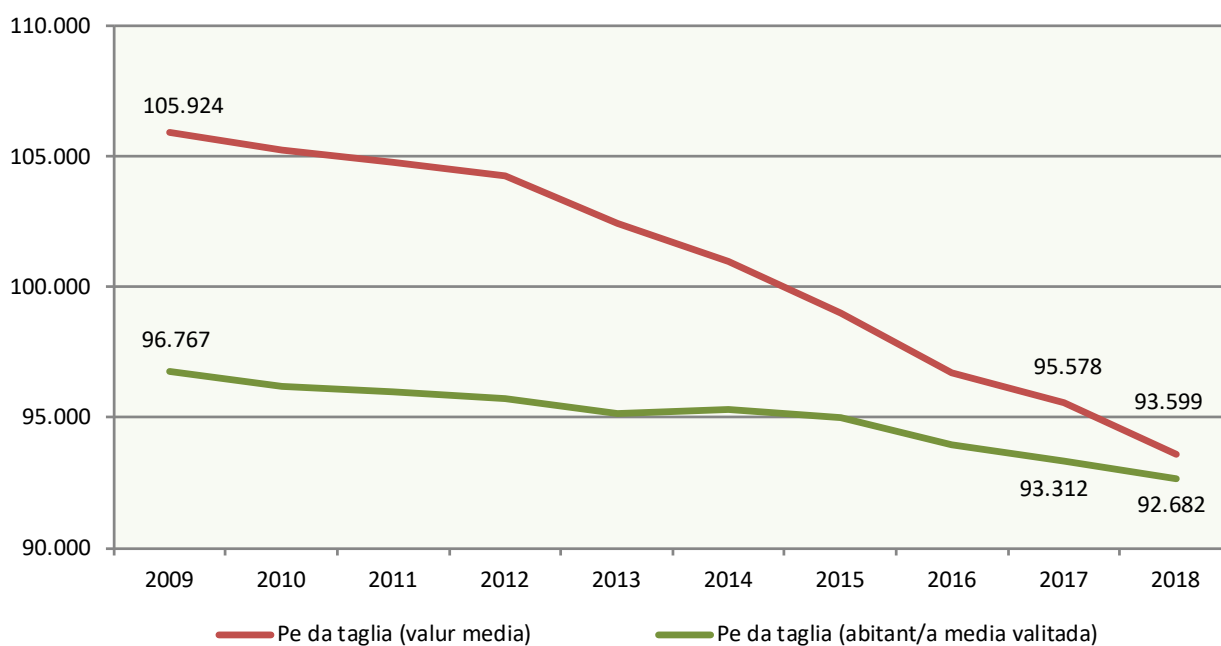
Il pe da taglia mesaun da 93,599 pertschient da tut las vischnancas grischunas è sa reduci anc ina giada l'onn 2018 ed è stà in pau pli bass che l'onn precedent (95,578 pertschient). 9 vischnancas han sbassà lur pe da taglia per l'onn da gestiun, e mo ina vischnanca ha auzà ses pe da taglia per 3 puncts procentuals.

La gronda part da las vischnancas mantegna l'onn 2018 il pe da taglia da l'onn precedent. In pe da taglia da main che 75 pertschient applicheschan 14 vischnancas, en il sector da 75 fin 100 pertschient sa chatta la maioritad da las vischnancas. In pe da taglia da passa 100 pertschient han 30 vischnancas. En 49 da las 108 vischnancas è il pe da taglia l'onn 2018 sut la valur media da 93,599 pertschient. Il pe da taglia il pli bass da 30 pertschient preschenta ina vischnanca ed il pe da taglia il pli aut da 130 pertschient vegn applitgà da trais vischnancas. La differenza tranter il pe da taglia il pli bass ed il pli aut è sco l'onn precedent 100 puncts.

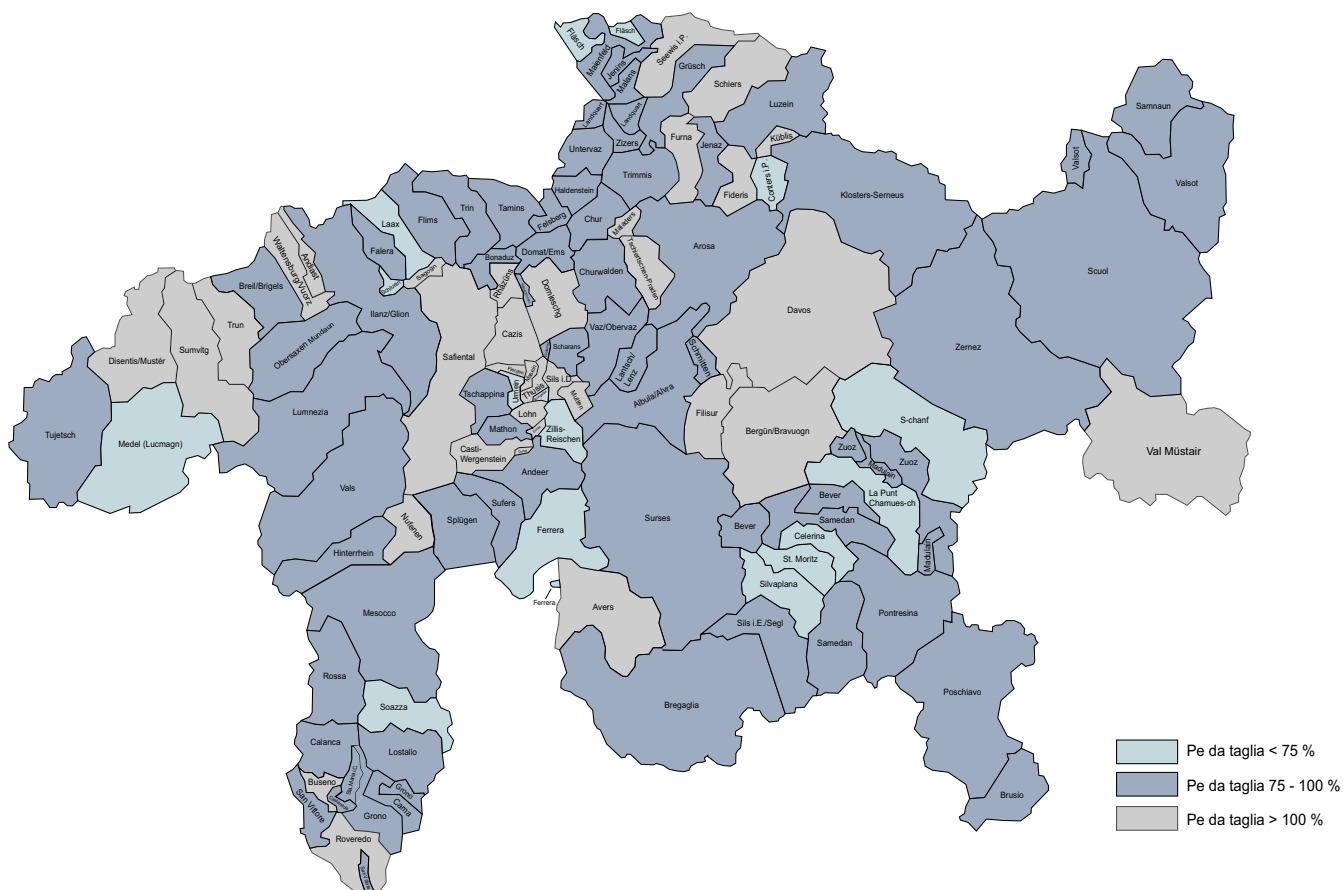

Pes da taglia / retgavs fiscls

Svilup dals pes da taglia per las personas natiralas

Pes da taglia 2018

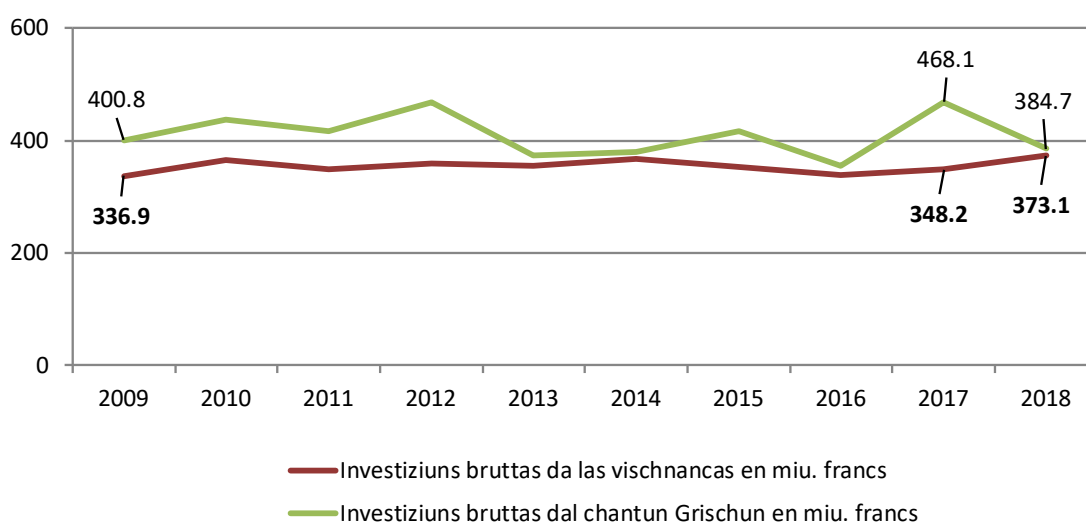

Investiziuns bruttas

Las vischnancas èn investidas da gronda impurtanza regionala. Durant ils ultims 10 onns han importà las investiziuns bruttas da tut las vischnancas grischunas en media 354,7 miu. francs per onn. Cun 373,1 miu. francs èn las investiziuns bruttas l'onn 2018 cleramain sur la media da plirs onns. Per abitanta u abitant resultan investiziuns bruttas mesaunas da 1'816 francs en tut las vischnancas grischunas.

En cumparegliaziun cun las investiziuns bruttas dal chantun Grischun dad en media 409,9 miu. francs èn las investiziuns da las vischnancas in pau pli bassas. Las investiziuns bruttas dal chantun èn però cleramain pli volatils che quellas da las vischnancas. Communablamain han il chantun e las vischnancas investì 3'820 francs per abitanta u abitant l'onn 2018.

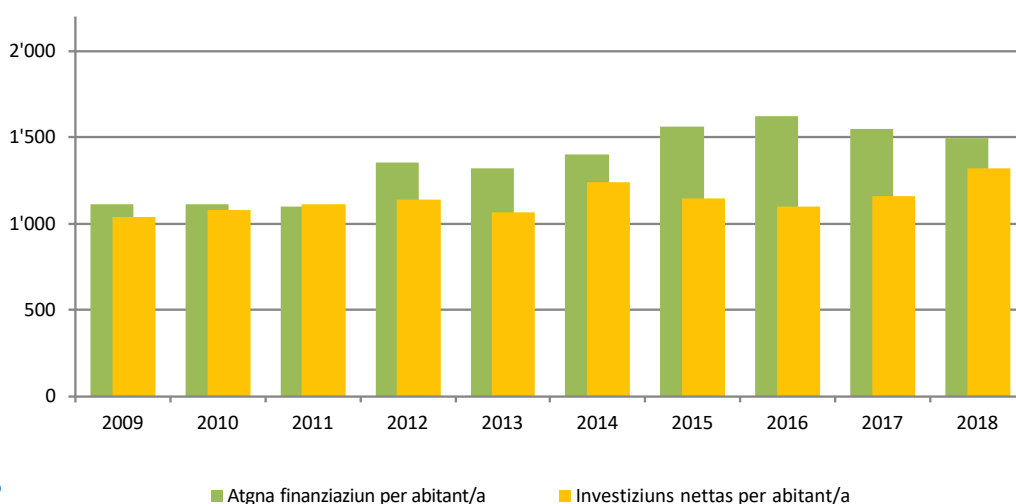
Investiziuns bruttas en miu. francs

Grad d'atgna finanziaziun

Il grad d'atgna finanziaziun mussa, quant enavant che novas investiziuns pon vegnir finanziadas tras meds finanziarials realisads sez. A vista mesauna duess il grad d'atgna finanziaziun s'avischinar en media a 100 pertschient. In grad d'atgna finanziaziun sut 100 pertschient chaschuna novs debits. Sche questa valor è sur 100 pertschient, pon ils debits vegnir reducids e/u facultad po vegnir furmada. L'indicatur po esser suttames a fermas fluctuaziuns e stuess pia vegnir observà en il decurs dal temp. Malgrà il grond volumen d'investiziun durant ils onns passads ha l'atgna finanziaziun mesauna per abitanta u abitant da 1'362 francs tuttina tanschì senza problems per financiar las investiziuns nettas mesaunas da 1'140 francs. Unicamain l'onn 2011 èn las investiziuns nettas stadas mo minimalmain pli autas che l'atgna finanziaziun.

Atgna finanziaziun / investiziuns nettas per abitanta u abitant en francs

Refurma da vischnancas – votaziuns davart fusiuns

Per il 1. da schaner 2020 è entrada en vigur la fusiun da la citad da Cuira e da la vischnanca da Maladers. Uschia dat-
ti 105 vischnancas politicas en noss chantun.

Il cumenzament da favrer han las votantas ed ils votants da Cuira acceptà la fusiun ch'era gia vegnida approvada da
la vischnanca da Haldenstein. Cun resalva dal consentiment dal Cussegl grond vegn la fusiun ad entrar en vigur l'onn
2021.

Ils documents actualisads davart ils projects da fusiun currents, concludids e realisads chattais Vus sin nossa pagina
d'internet: www.afg.gr.ch > *Rumantsch* > *Fusiuns da vischnancas*.

In pau statistica

En 67 vischnancas exista ultra da quai ina **vischnanca burgaisa**.

Las 105 vischnancas politicas èn organisadas actualmain sco suonda:

- 17 vischnancas han in **parlament e votaziuns a l'urna**. 6 da questas vischnancas mainan differentas fatschentas
supplementarmain/alternativamain en la radunanza communal.
- 57 vischnancas han ina **radunanza communal**.
- 31 vischnancas prevesan – ultra da la radunanza communal – per diversas fatschentas er ina votaziun a l'urna.
- 28 vischnancas han profità da la pussaivladad dal **dretg da votar da personas estras** (data da referenza 01.01.2020).

Recumandaziun d'emetter attests da l'abiltad d'agir tras la APUC

En connex cun differentas vischnancas è sa tschentada la dumonda, sch'ellas dastgan emetter vinavant attests da
l'abiltad d'agir. La direcziun da l'Autoritad per la protecziun d'uffants e da creschids (APUC) dal Grischun ha redigì la
recumandaziun che Vus chattais en l'agiunta.

Tscherna da la procedura en connex cun concurrenzas da planisaziun – infurmaziun dal DCTS

Al chantun èsi vegnì rendì attent che singulas vischnancas hajan realisà – en connex cun projects da construcziuns
autas pli gronds – ina procedura d'invit per definir il biro da planisaziun, empè d'ina procedura publica da surdada.
Quai cun l'eventuala intenziun da pudair definir sezzas il circol dals purschiders e da pudair uschia preferir biros da
planisaziun indigens. Per las vischnancas exista qua ina ristga finanziaria e da reputaziun ch'è n'è betg irrelevant, s-
chebain ch'in tal proceder n'ha betg chaschunà directamain ina procedura davant la Dretgira administrativa.

Il DCTS fa endament: Tenor la legislaziun da submissiun èn proceduras d'invit admissiblas per incaricas da presta-
ziuns da servetsch fin ad ina valur d'incarica da 250'000 francs, sche questa valur vegn surpassada, ston las presta-
ziuns da planisaziun vegnir publitgadas uffizialmain. Er la revisiun currenta da la legislaziun davart las acquisiziuns na
chaschuna probablmain betg ina valur minimala pli auta. Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus en l'agiunta.

Preavis midada d'adresa

Il UV vegn a midar chasa la primavaira. **A partir dal zercladur 2020** sa cloma l'adresa sco suonda:

Uffizi da vischnancas
Rosenweg 4
7001 Cuira

Ils numers da telefon da l'uffizi e las adressas dad e-mail restan ils medems.

Finanzstatistik der Bündner Gemeinden, Finanzkennzahlen 2018

Gemeinde HRM2	Einwohner	Steuerfuss	Selbstfinanzierung / Einwohner in Franken	Selbstfinanzierungsgrad in %	Selbstfinanzierungsanteil in %	Kapitaldienstanteil in %	Zinsbelastungsanteil in %	Bruttoverschuldungsanteil in %	Investitionsanteil in %	Nettoschuld (+) -vermögen (-) / Einwohner in Franken
Anderer	908	90.000	272	16.69	2.49	4.86	1.88	133.10	16.07	5'822
Arosa	3'131	90.000	823	33.74	7.51	10.54	0.18	83.86	28.98	-3'293
Avers	168	110.000	1'786	81.00	12.08	7.67	0.69	130.92	17.84	608
Bergün Filisur	905	130.000	11'838		62.46	31.45	0.61	79.88	8.53	-7'536
Bever	616	80.000	811	70.97	9.60	1.51	-0.45	75.51	37.21	-13'979
Bonaduz	3'331	88.000	1'937		27.93	3.78	0.01	13.90	0.00	-8'118
Bregaglia	1'544	90.000	2'630	87.14	18.16	15.50	0.08	29.82	23.31	-9'184
Breil/Brigels	1'757	100.000	4'041	264.05	39.43	3.26	0.06	42.97	26.00	-9'816
Brusio	1'113	85.000	2'040	174.66	21.49	9.79	-1.00	50.74	19.51	-674
Buseno	87	100.000	3'314		32.50	3.01	0.36	93.77	18.05	-12'522
Calanca	199	90.000	1'933	34.72	24.49	9.51	-0.09	35.88	59.22	-16'961
Cama	560	80.000	1'089		17.78	8.76	0.09	130.16	8.00	442
Castaneda	275	95.000	766	85.79	16.71	0.11	-0.13	0.84	18.96	-7'997
Casti-Wergenstein	56	120.000	3'027		28.94	0.53	0.53	85.84	0.00	-3'123
Cazis	2'228	120.000	620	78.64	11.34	11.08	0.24	58.45	22.17	-3'269
Celerina/Schlarigna	1'502	50.000	1'681	88.10	12.65	8.61	-0.20	11.62	15.09	-50'270
Chur	35'378	88.000	1'255	187.97	17.94	6.86	0.60	86.36	12.78	-9'636
Churwalden	1'949	90.000	11	0.69	0.15	0.77	-2.49	88.02	23.27	-5'893
Conters i.P.	226	70.000	427		6.15	10.47	-0.88	15.75	0.00	-19'226
Davos	10'899	103.000	2'433	123.18	24.19	16.72	1.35	111.18	28.05	-8'166
Disentis/Mustér	2'080	120.000	845	50.94	12.17	2.53	0.55	97.10	28.04	1'174
Domat/Ems	8'038	87.000	676	72.92	15.49	9.67	-0.07	18.44	28.21	-5'079
Domleschg	2'067	110.000	320	33.86	6.07	3.29	-0.10	20.69	20.62	-5'866
Donat	202	120.000	232		3.28	4.52	0.12	22.50	0.46	-8'779
Falera	615	75.000	1'746	69.34	17.82	10.61	-0.15	15.58	27.01	-14'052
Felsberg	2'622	95.000	410	71.21	10.10	9.40	0.81	94.56	16.03	812
Ferrera	75	70.000	4'609	81.51	11.36	1.57	1.03	140.92	14.20	-14'605
Fideris	608	110.000	1'197	120.79	24.35	1.96	0.92	76.08	30.27	-3'033
Fläsch	799	70.000	991	60.83	20.24	4.22	-0.10	31.41	36.76	-8'643
Flerden	248	120.000	-136		-2.44	4.67	0.10	24.42	1.21	-14'424
Flims	2'836	90.000	2'434	177.55	21.30	1.58	0.10	30.66	16.15	-11'522
Furna	221	130.000	1'108	385.42	12.14	2.72	-0.01	7.44	31.35	-11'377
Fürstenaun	353	100.000	14		0.34	4.15	0.33	88.26	7.33	-7'155
Grono	1'378	100.000	1'109		20.72	18.39	0.80	139.42	19.36	687
Grüsch	2'076	90.000	673	356.18	14.71	10.68	0.23	125.12	15.58	-722
Haldenstein	1'033	95.000	654	72.24	13.00	1.59	0.46	60.54	22.30	-7'184
Ilanz/Glion	4'756	100.000	601	81.72	9.21	2.14	-0.24	73.24	23.57	-3'030
Jenaz	1'146	100.000	479	95.81	12.30	4.90	0.25	40.74	13.91	-2'432
Jenins	886	93.000	965	85.79	20.07	2.57	0.16	80.26	31.97	-2'268
Klosters-Serneus	4'451	90.200	2'474	58.93	24.63	31.32	0.17	52.54	45.50	-8'903
Küblis	853	110.000	872	156.56	17.13	7.60	-0.11	10.41	15.89	-6'670
La Punt-Chamues-ch	686	77.500	1'751	72.10	13.54	0.13	-0.56	2.54	21.81	-58'530
Laax	1'858	50.000	2'438	47.32	27.76	0.73	-0.45	4.02	49.53	-21'170
Landquart	8'889	95.000	824	89.28	18.32	9.22	1.17	102.52	20.54	-1'318
Lantsch/Lenz	535	90.000	4'522	150.84	34.23	1.97	0.92	104.93	34.43	-9'039
Lohn	46	130.000	1'610		15.05	9.34	0.44	69.39	0.00	-17'675
Lostallo	792	90.000	1'621	67.93	32.36	11.06	0.01	95.26	50.04	2'227
Lumnezia	2'026	105.000	1'754	91.37	23.16	7.27	-0.01	23.20	30.07	-11'518
Luzern	1'582	85.000	486	83.73	8.70	6.38	-0.04	37.22	21.39	-7'796
Madulain	210	85.000	3'504	268.42	21.49	24.87	0.08	36.45	9.87	-39'326
Maienfeld	2'945	77.000	830	133.71	16.07	3.66	0.04	58.26	18.31	-8'098
Maladers	519	110.000	553	67.02	10.45	9.33	-0.14	171.16	17.83	3'174
Malans	2'379	75.000	862	129.18	19.00	1.57	-0.42	21.33	28.19	-11'431
Masein	488	120.000	757	26.95	15.82	7.05	-0.05	43.54	43.98	-2'399
Mathon	51	100.000	3'053		23.57	15.57	-0.03	9.02	0.00	-37'608
Medel (Lucmagn)	362	70.000	1'622		15.76	0.36	-0.04	13.54	3.44	-11'217
Mesocco	1'347	87.000	1'247	148.86	12.26	10.29	1.88	197.29	14.89	3'842
Obersaxen Mundaun	1'188	100.000	2'073	100.68	21.01	7.70	-0.05	14.34	33.38	-9'980
Pontresina	2'162	85.000	2'857	63.57	23.01	10.58	0.05	37.08	33.51	-12'657
Poschiavo	3'516	95.000	962	127.07	13.36	5.96	-0.18	59.71	16.72	507
Rhätzüns	1'496	110.000	462	59.92	9.45	2.48	-0.09	101.60	23.45	-211
Rongellen	53	30.000	1'245		11.23	6.38	-0.14	22.55	6.03	-32'104
Rossa	148	80.000	3'150	119.19	37.98	43.17	0.50	98.02	58.32	-1'600
Rothenbrunnen	299	100.000	1'706	429.64	31.47	18.00	0.42	128.45	12.19	-11'837
Roveredo	2'520	105.000	597	46.46	13.19	9.42	0.81	151.02	33.43	662
Safiental	901	105.000	963	152.06	9.34	9.91	1.03	104.33	21.11	2'626
Sagogn	719	112.000	796	75.95	15.17	4.78	1.05	120.78	23.66	-4'978
Samedan	2'924	95.000	1'877	460.35	23.95	21.56	0.82	151.84	9.35	667
Samnaun	767	100.000	2'421	145.43	11.54	8.84	1.02	169.71	15.17	-4'931
San Vittore	832	90.000	1'249	247.48	25.62	4.18	0.00	39.97	20.95	-7'415
S-chanf	690	65.000	3'711	74.36	23.95	32.24	0.12	55.26	35.04	-2'978
Scharans	789	100.000	1'577		17.44	12.88	-0.02	10.18	0.00	-10'122
Schiers	2'679	120.000	1'042	123.39	19.99	19.12	0.04	127.03	21.24	-659
Schluein	648	85.000	1'400	254.77	29.41	1.22	-0.11	15.05	26.01	-23'815
Schmitten	234	100.000	1'538	333.98	16.38	8.77	0.24	16.89	6.48	-6'913

Finanzstatistik der Bündner Gemeinden, Finanzkennzahlen 2018

Gemeinde HRM2	Einwohner	Steuerfuss	Selbstfinanzierung / Einwohner in Franken	Selbstfinanzierungsgrad in %	Selbstfinanzierungsanteil in %	Kapitaldienstanteil in %	Zinsbelastungsanteil in %	Bruttoverschuldungsanteil in %	Investitionsanteil in %	Nettoschuld (+) -vermögen (-) / Einwohner in Franken
Scuol	4'591	100.000	1'727	101.00	17.79	15.55	0.55	64.00	21.42	-3'439
Seewis i.P.	1'342	110.000	918	167.35	18.08	5.71	0.14	40.07	18.45	-7'452
Sils i.D.	943	110.000	163	75.51	2.93	2.65	-0.20	17.79	7.56	-2'857
Sils i.E./Segl	700	80.000	7'846	346.56	37.49	22.65	0.07	20.48	16.19	-26'835
Silvaplana	1'111	67.000	4'839	65.64	23.01	13.28	-0.35	14.44	35.25	-18'182
Soazza	319	60.000	1'907	266.62	22.38	13.89	0.38	142.51	24.56	4'798
St. Moritz	4'928	60.000	3'271	88.82	19.84	22.30	-0.13	10.93	27.39	-10'391
Sta. Maria i.C.	109	110.000	3'240	70.10	36.47	2.75	0.87	131.14	45.34	-6'048
Sufers	144	75.000	1'513	137.38	12.58	9.56	1.71	179.28	10.52	5'849
Sumvitg	1'158	105.000	1'191	68.93	16.67	6.87	1.59	79.20	36.90	-834
Surses	2'356	100.000	3'298	213.47	23.98	12.33	0.33	33.48	19.03	-16'594
Tamins	1'217	100.000	640		12.99	7.74	0.62	76.01	6.81	-3'049
Thusis	3'217	115.000	586	33.51	7.20	7.10	1.21	109.98	19.93	613
Trimmis	3'304	90.000	264	88.17	6.86	2.30	0.13	66.12	20.47	-1'855
Trin	1'430	100.000	769	37.08	14.65	13.50	0.52	139.76	42.72	-633
Trun	1'170	105.000	1'014	59.22	16.27	5.16	0.86	110.13	36.80	1'141
Tschappina	130	100.000	-126		-1.90	13.52	0.02	14.58	13.57	-15'082
Tschierschen-Praden	305	120.000	1'264	346.31	10.95	3.09	-0.05	12.23	10.48	-14'706
Tujetsch	1'238	95.000	1'748	244.85	18.10	3.66	0.21	59.04	12.98	-5'094
Untervaz	2'521	95.000	2'189	2'639.53	28.48	5.59	0.51	56.06	5.33	-5'718
Urmein	154	50.000	510	13.10	11.68	19.04	-0.19	96.25	52.97	-21'537
Val Müstair	1'460	120.000	521	251.62	6.39	5.50	-0.08	58.23	13.86	-6'604
Vals	1'007	100.000	1'941	175.15	22.97	12.24	0.41	193.42	34.88	4'927
Valsot	855	95.000	2'719	101.35	21.24	3.77	0.05	21.71	28.18	-8'184
Vaz/Observaz	2'780	70.000	3'216	141.75	18.53	4.31	0.57	41.66	18.89	-8'674
Zernez	1'527	84.000	1'658	115.80	14.92	7.82	0.08	129.49	22.60	140
Zillis-Reischen	401	70.000	2'025	190.86	17.73	10.19	1.66	153.31	12.63	-3'612
Zizers	3'434	90.000	589	471.86	14.09	10.50	-0.09	7.43	9.92	-4'951
Zuoz	1'186	85.000	1'581	47.88	15.44	28.97	-0.17	78.05	35.62	-1'772
Kanton GR HRM2 (104 Gemeinden)	196'492	93.545	1'495	115.24	18.84	10.52	0.36	68.93	22.78	-6'707
		Max	11'838	2'639.53	62.46	43.17	1.88	197.29	59.22	5'849
		Min	-136	0.69	-2.44	0.11	-2.49	0.84	0.00	-58'530

Gemeinde HRM1	Einwohner	Steuerfuss	Selbstfinanzierung / Einwohner in Franken	Selbstfinanzierungsgrad in %	Selbstfinanzierungsanteil in %	Kapitaldienstanteil in %	Zinsbelastungsanteil in %	Bruttoverschuldungsanteil in %	Investitionsanteil in %	Nettovermögen (+) -schuld (-) / Einwohner in Franken
Albula/Alvra	1'310	100.000	1'210	56.61	12.03	2.11	-3.98	33.10	28.25	7'628
Hinterrhein	61	75.000	-1'732	-41.15	-19.23	12.71	-3.73	94.29	31.62	14'326
Nufenen	139	105.000	-381	-24.23	-3.45	10.00	-2.43	144.68	22.14	3'733
Splügen	377	100.000	1'614	44.53	15.11	0.51	-4.53	131.51	30.08	3'288
Kanton GR HRM1 (4 Gemeinden)	1'887	95.000	1'079	43.84	10.55	2.70	-3.96	64.26	28.24	6'691
		Max	1'614	56.61	15.11	12.71	-2.43	144.68	31.62	14'326
		Min	-1'732	-41.15	-19.23	0.51	-4.53	33.10	22.14	3'288

Kanton GR (108 Gemeinden)	198'379	93.599
---------------------------	---------	--------

13-12-2019

Commentari curt da la direcziun da la APUC

Emissiun d'attests da l'abilitad d'agir

1. Situaziun giuridica

Il Cudesch civil svizzer (CCS; CS 210) definescha l'abilitad d'agir: Tut las personas maiorennas ch'èn ablas da giuditgar han l'abilitad d'agir (art. 13 CCS). Tgi che ha cumplenì 18 onns è maioren (art. 14 CCS). Abel da giuditgar en il senn da questa lescha è mintga persona che n'è betg privada da l'abilitad d'agir raschunaivlamain, perquai ch'ella è anc fitg giuvna u perquai ch'ella ha in impediment spiertal, in disturbi psichic u sa chatta en in stadi d'aivradad u en stadis sumegliants (art. 16 CCS).

Cun questa regulaziun parta la lescha dal fatg, ch'ina persona d'almain 18 onns haja in'experiencescha e madirezza suffizienta per valitar las consequenzas da ses agen agir, per giuditgar independentamain valurs e per furmar perspectivas per il futur. La premissa subjectiva da l'abilitad da giuditgar descriva il CCS en emprima lingua cun l'abilitad d'agir raschunaivlamain (cf. DTF 124 III 5). Plinavant enumerescha l'art. 16 CCS stadis che pon excluder l'abilitad da giuditgar: vegliadetgna fitg giuvna, disturbi psichic, impediment spiertal, aivradad u stadis sumegliants. Necessaria è l'abilitad da chapir intellectualmain e da giuditgar raziunalmain, l'abilitad da pensar e da furmar in'opiniun. I sa tracta da l'abilitad da valitar correctamain la situaziun concreta. Quella persona na l'ha betg, che – pervia d'in dals stadis numnads en la lescha – na po betg furmar in'opiniun raschunaivla areguard las consequenzas giuridicas da ses agen cumportament (Basler Kommentar BSK-Bigler-Eggenberger/Fankhauser CCS 16 ann. 7, renviond al DTF 77 II 97).

Cun questa negaziun dubla en l'art. 16 CCS èsi fixà che l'abilitad da giuditgar d'ina persona maiorena è la regla. Uschia n'è ina persona betg abla da giuditgar, che – pervia da sia vegliadetgna u pervia d'in impediment spiertal – n'è betg en cas da sa defender cunter influenzas da terzas personas u da far valair sia atgna decisiun envers ellas (DTF 127 I 6; 124 III 5; 117 II 231; 77 II 97), sco er ina persona che na sa betg pli controllar intellectualmain ses agen cumportament, per exempel pervia d'abus d'alcohol u da drogas (DTF 104 II 184 consideraziun 2; 102 II 363 consideraziun 4). En connex cun l'existenza da l'abilitad da giuditgar vegni schizunt discurre d'ina supposiziun legala (TF, sentenza 5C. 193/2004 dals 7 da schaner 2005). Quai vul dir cun auters plets che la lescha supponia da princip ch'ina persona creschida saja abla da giuditgar. Tgi che pretenda il cuntrari, sto cumprovar quai.

2. Cumpetenzza da la APUC d'attestar l'abilitad d'agir

In'attestaziun ch'i na dettia – tar ina persona maiorena, ina persona sur 18 onns – nagins motivs che restrenschan sia abilitad d'agir, po da princip emitter mo l'Autoritad per la protecziun d'uffants e da creschids APUC. La APUC cumpetenta – la cumpetenzza da la APUC sa drizza tenor il domicil da la persona pertutgada – po constatar e cunzunt attestar, che – cunter ina persona – na vegnan prendidas naginas mesiras che restrenschan l'abilitad d'agir. Per il cas ch'ina tala mesira existiss, po medemamain attestar mo la APUC, tge secturs d'agir resp. tge secturs da la vita ch'èn pertutgads. Er l'infurmaziun ch'ins survegn da l'Uffizi da stadi civil davart l'existenza d'ina curatella cumplessiva e da l'inabilitad d'agir respectiva da la persona pertutgada, deriva da la APUC.

3. Recumandaziun

La direcziun da la APUC en il Grischun recumonda a las vischnancas ed a las ulteriuras autoritads u als ulteriurs uffizis che vegnan contactads cun dumondas che stattan en connex cun l'abiltad d'agir, da renviar a la APUC ch'è cumpetenta localmain.

La citad da Maiavilla renviescha per exempel a la APUC:

http://www.maienfeld.ch/de/verwaltung/dienstleistungen/welcome.php?dienst_id=13741

Cumpetenza locala sut: www.kesb.gr.ch

Per la direcziun da la APUC

Giusep Defuns, parsura

Stadtgartenweg 11, 7001 Cuir
Tel. 081 257 36 14 / fax 081 257 21 60
info@bvfd.gr.ch
www.bvfd.gr.ch

13 da favrer 2020

Infurmaziun dal DCTS davart la tschernida da la procedura per concurrenzas da planisaziun

Il Departament da construcziun, traffic e selvicultura ch'è cumpetent per exequir en moda unitara las prescripziuns da submissiun, è – en il rom da sia activitad d'infurmaziun e da cussegliaziun – vegnì infurmà ultimamain differentas giadas, ch'i èn vegnidas tschernidas proceduras d'acquisiziun memia bassas tar vasts projects communal da construcziuns autas (procedura da surdada directa u procedura d'invit empè d'ina procedura ordinaria da publicaziun uffiziala). Quai ha permess la finala la vischnanca respectiva da definir il circol dals purschiders e da preferir biros da planisaziun indigens. Savend che la valur d'incarica na sa lascha betg adina valitar exactamain tar las incaricas da prestaziuns da servetsch, è il DCTS – pervia da la dimensiun considerabla dals singuls projects – tuttina envidà da sensibilisar las vischnancas per questa tematica e per las ristgas giuridicas e finanzialas respectivas. A chaschun d'ina scolaziun da submissiun, ch'il chantun ha dà a las vischnancas il november passà, ha il DCTS infurmà las participantas ed ils participants davart questa problematica.

1. Integraziun da las concurrenzas en il dretg da submissiun chantunal

En las acquisiziuns publicas giogan concurrenzas ina rolla impurtanta. A l'incumbensader servan ellas en emprima lingia per giuditgar e per evaluar ina vasta paletta da propostas da soluziun sin il champ da l'architectura u da l'inschigneria. Ultra da concurrenzas d'architectura e d'inschigneria è dentant pussaivlas er concurrenzas en auters secturs (p.ex. realisaziun d'in sistem d'informatica complex u concepziun d'in spazi urban). Las concurrenzas furneschan savens bunas basas da decisiun per realisar projects pli gronds e pli complexs u per surdar incaricas ad impressaris da planisaziun u ad impressaris generals. Per quests projects e per questas incaricas è pussaivla ina fitg gronda diversitad da soluziuns. Savens cuntengan las contribuziuns dals participants a la concurrenza er novs elements tecnicos u concepziunals. La concurrenza po pia er promover innovaziuns.

Concurrenzas da planisaziun e concurrenzas per prestaziuns globalas n'èn betg agens tips da procedura, mabain ston vegnir consideradas plitost sco sutspezias spezialas dals tips da procedura fixads en l'art. 13 al. 1 da la Lescha chantunala da submissiun (Lsub; DG 803.300) (procedura directa, procedura d'invit, procedura averta resp. selectiva). Pia vegnan ils principis e las prescripziuns da la legislaziun da submissiun applitgads er, sche l'incumbensader renviescha a las disposiziuns respectivas da federaziuns professiunalas (p.ex. normas SIA) cur ch'el realisescha ina concurrenza da planisaziun u ina concurrenza per prestaziuns globalas. Sche las valurs minimalas correspundentas èn cuntanschidas, ston pia vegnir instradadas las proceduras prescrittas da la lescha. Uschia po in incumbensader public sa procurar – tenor l'art. 14 Lsub – incaricas da prestaziuns da servetsch fin a 150 000 francs en il rom d'ina procedura directa, fin ad ina valur d'incarica da 250 000 francs sto vegnir tschernida almain la procedura d'invit e cun ina valur d'incarica da passa 250 000 francs la procedura averta u selectiva. Per calcular la valur d'incarica

vegn resguardà mitga tip d'indemnisaziun al purschider che dat l'incarica, cun excepziun da la taglia sin la plivalur.

Questas valurs minimalas per incaricas da prestaziuns da servetsch restan talas e qualas en il rom da las lavurs da revisiun terminadas per la nova Cunvegna interchantunala davart las acquisiziuns publicas (CIAP) e vegnan ad exister vinavant er, sch'il chantun Grischun sa participescha al nov dretg da concordat.

I na dat nagina obligaziun legala da realisar concorrenzas da planisaziun. Prestaziuns da planisaziun dastgan vegnir acquistadas er en il rom d'in procedura da submitsiun "tradiziunala". Ma las proceduras da concorrenza portan – sco preschentà qua survart – savens ina plivalur qualitativa en il process da decisiun e promovon l'innovaziun. Ultra da quai eran ed èn ellas d'ina gronda impurtanza per il svilup da la cultura architectonica dal Grischun.

2. Ristgas d'ina fallida tscherna da la procedura

La tscherna d'in tip da procedura pli bass (p.ex. procedura d'invit empè da procedura averta) per l'acquisiziun da prestaziuns da planisaziun u d'autras incaricas publicas è problematica en differents regards per in incumbensader public obligà al princip da legalitad. Ultra dal fatg che soluziuns innovativas, eventualmain pli avantagiusas, d'in purschider betg envidà na pon betg vegnir inoltradas, datti spezialmain ristgas giuridicas ed er finanzialas considerablas. Uschia pon ils potenzials participants al martgà, che n'èn betg vegnids dumandads, contestar cunter la tscherna da la procedura, ch'è probablmain fallida, davant la Dretgira administrativa grischuna, e pretender ina nova publicaziun en ina procedura d'in stgalim pli aut. Medemamain è la Cumissiun federala da concorrenza (CUMCO) – sin basa dal dretg da recurs d'autoritads, che la Lescha federala davart il martgà intern la conceda – legitimada da far recurs cunter ina singula submitsiun d'ina vischnanca tar la Dretgira administrativa chantunala. L'approvaziun dal recurs tras la Dretgira administrativa appellada ed il cumond da realisar anc ina giada la procedura da submitsiun po chaschunar – tut tenor cas – custs supplementars substanzials per l'incumbensader public pertutgà ed ina perdita da temp malempernaivla per ils responsabels dal project. Sche la dretgira constatescha ch'i ha gì lieu in proceder d'acquisiziun illegal, exista per l'administraziun communal plinavant ina ristga da reputaziun, che na dastga betg vegnir sutvalitada (renfatscha da "nepotissem").

3. Recumandaziuns per las vischnancas

Sin basa da las prescripziuns dal dretg da submitsiun e sin basa da las ristgas identifitgabras vegni recumandà a las vischnancas d'observar las valurs minimalas decisivas tenor la legislaziun chantunala da submitsiun er en connex cun incaricas da prestaziuns da servetsch ed en spezial en connex cun l'acquisiziun da prestaziuns da planisaziun. Sch'i dat dubis areguard l'observanza da la valur minimala relevanta en in project d'acquisiziun concret sin basa da la dimensiun da las prestaziuns ch'è da spetgar u sin basa da las stimaziuns dals custs, sto vegnir tschernida ina procedura sin in stgalim pli aut.

En cas d'eventualas malsegirezzas pertutgant il dretg da submitsiun, pon ils incumbensaders publics sa drizzar al post da submitsiun dal DCTS (tel. 081 257 36 18 u orlando.nigg@bvfd.gr.ch). Ultra da quai cuntegna er il Manual per acquisiziuns publicas, ch'è publictà sin la pagina d'internet dal DCTS, simplas respostas a las dumondas usitadas pertutgant l'acquisiziun ed exempels tipics.

Ulteriuras infurmaziuns davart las acquisiziuns publicas chattais Vus sin www.bvfd.gr.ch.